

33. Allemaal dezelfde neus

Embryo-debat 2008

Vrijheid laat zich niet afdwingen of verplichten, daar kan een overheid dus niets mee; behalve vrijlaten. Gelijkheid daarentegen, daarin kan een regering zich uitleven; het recht geldt immers zonder aanzien des persoons. Als de overheid vervolgens ons gezondheidsstelsel, op een marginale keuzevrijheid na, aan zich trekt en regelt, moet die overheid er ook van uitgaan dat alle mensen volstrekt gelijk zijn en als tabula rasa, als onbeschreven blad, ter wereld komen. Een ander uitgangspunt zou oneerlijk zijn. Gevolg: 1#176; discriminatie van andersdenkenden die aan de begrippen lotsbepaaldheid of lotsbestemming misschien enige betekenis zouden willen toekennen; 2#176; als A een kind krijgt dan moet alles in het werk gesteld worden dat B ook een kind kan krijgen; alle artsen en ziekenhuizen moeten daaraan dan ook meewerken. Dus 3#176; (als tegenhanger van 1#176; en 2#176;) uniformering van wat als wetenschappelijke norm en medische waarheid dient te gelden, alle beloftes aangaande een pluriforme samenleving ten spijt.

Deze gevolgen zouden een vraagteken moeten plaatsen bij het vanzelfsprekende uitgangspunt dat *niet* ouders en artsen hun keuzes zullen kunnen maken, naar eigen eer en geweten, maar dat een of ander commissie of de overheid in haar ongebreidelde bevoegdheid de morele keuzes voor ons maakt. Nog steeds is er niet ´´n politicus die zegt "hierover geef ik geen mening, want dit is een persoonlijke zaak waar de overheid vanaf moet blijven." Dat is m.i. het meest verontrustende aan de discussie zoals die deze dagen in de Tweede Kamer wordt gevoerd. De verkapte opheffing van de vrijheid van onderwijs in 2007 laat zien waar die bevoogdende denkwijze toe leidt.

Zodra embryo-selectie, eicel- en baarmoedertransplantatie en genetische cosmetica technisch mogelijk worden, *moeten* die technieken uit oogpunt van gelijkheid op een gegeven moment ook worden toegepast; vanwege het gelijkheidsbeginsel dat de vrijheid heeft weggedrukt. Daar kan een Kamerdebat niets aan veranderen. Je gaat je wel afvragen waar de "scheiding van staat en kerk" gebleven is - of ruimer geformuleerd de "scheiding van staat en levensfilosofie" - en of we op grond van die miskennis niet de verkeerde zaken genationaliseerd hebben; en de verkeerde zaken geprivatiseerd. Daar wringt m.i. de schoen. Ik zou namelijk liever zien dat onze politici met hun alomvattende "aanhoudende zorg" gingen staken en dat de bus weer ging rijden. Ik zou ook graag het recht hebben mijn eigen gezondheid te definiëren, mijn eigen kwakzalver te raadplegen en mijn eigen kruidendokter, en het recht om zonder legitimatie een obscuur (niet geregistreerd) medicijn te bestellen. ("Het werkt immers toch niet.")

Als de overheid een vangnet van medische voorzieningen op staatskosten zou onderhouden, zou men dat kunnen toejuichen, maar dan ook alleen voor die ingrepen die iedereen als een terechte ingreep ziet, zoals het spalken van een per ongeluk gebroken been. De moeilijkheid is de vraag: wat is "iedereen", want als er ´´n Nederlander is die uit overtuiging bloedtransfusie weigert, is die algemeenheid al aan twijfel onderhevig. Hoewel, niet als in een vergadering van artsen, zorgverleners en patiënten met uiteenlopende opvattingen desondanks unaniem besloten wordt dat iets uit de algemene middelen vergoed moet worden. Daarbuiten zal men zichzelf kunnen en mogen verzekeren, of een beroep doen op een particulier fonds dat zich ten doel stelt bepaalde zaken te vergoeden. Aldus kan een nieuw en betaalbaar stelsel voor de zorg, geleidelijk, van de grond komen. Zolang echter iedereen uit oogpunt van gelijkheid het recht krijgt langs operatieve weg dezelfde neus aangemeten te krijgen - opdat die neuzen keurig allemaal dezelfde kant op komen te staan - lukt die kostenbeheersing nooit; dat is uitgesloten. Onze regering accepteert die kostentoe name overigens maar al te graag. Je moet er wat voor over hebben om geen last te hebben van burgers met afwijkende neuzen.

Uw columnist, V.L.